

รายงานส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง พัฒนาการจัดการปัญหาขยะโดยการมีส่วนร่วมของ
ภาคประชาชนเขตพระโขนง

จัดทำโดย นางจิตใจ เข้มกลัด
ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่งานรักษาความสะอาดชำนาญงาน
สังกัด ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ
สำนักงานเขตพระโขนง

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๓๘
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

๑. หัวข้อ พัฒนาการจัดการปัญหาขยะโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเขตพระโขนง

๒. ความสำคัญของการศึกษา / ที่มาของการนำเสนอ

กรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๕๖ – ๒๕๗๕) ซึ่งกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ ในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า กรุงเทพมหานครจะก้าวขึ้นเป็น “มหานครแห่งเอเชีย” กรุงเทพฯ จะเป็นเมืองหลวงของเอเชียและเมืองที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคมในทวีปเอเชีย และในภูมิภาคเอเชีย คนทั่วโลกเมื่อนึกถึงทวีปเอเชียจะนึกถึงเมืองกรุงเทพฯ ๑ ใน ๖ ยุทธศาสตร์หลักในแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ๒๐ ปี คือ มหานครแห่งความปลอดภัย เพื่อจัดการกับปัญหาด้านมลพิษและปัญหาที่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ประชากร โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาล้างแฉะหลายด้าน เช่นมลพิษจากน้ำเสีย ขยะ มลพิษทางอากาศ ซึ่งปัญหาขยะนับเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งในแผนดังกล่าวโดยกำหนดยุทธศาสตร์ลดมลพิษ กลยุทธ์การลดและควบคุมปริมาณมูลฝอยที่แหล่งกำเนิด และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการมูลฝอยตั้งแต่แหล่งกำเนิดจนถึงการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

สำนักงานเขตพระโขนง มีปริมาณขยะมูลฝอยเฉลี่ย ๑๕๐ ตันต่อวัน จากการคำนวณอัตราการเกิดต่อคน ๑.๑๓ กิโลกรัมต่อคนต่อวัน มีปริมาณขยะที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ เฉลี่ย ๒๐ ตันต่อวัน คงเหลือส่วนที่นำไปกำจัดที่โรงงานกำจัดขยะมูลฝอยอ่อนนุช เฉลี่ย ๑๓๐ ตันต่อวัน ปริมาณขยะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากความเจริญเติบโตของเมือง และพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป มีขยะบรรจุภัณฑ์อาหารที่ส่งมาทานที่บ้านและสั่งซื้อ Delivery มากขึ้น จากสถานการณ์โรคระบาด ไวรัสโควิด ๑๙ ซึ่งกลายเป็นวิถีการดำรงชีวิตปกติในอนาคต ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบข้อมูลผลการศึกษากับปริมาณขยะมูลฝอยที่เจ้าหน้าที่เก็บขนมูลฝอยของสำนักงานเขตพระโขนงจัดเก็บได้และไม่ได้ถูกคัดแยกประเภท ก่อนนำทิ้งตั้งแต่ต้นทางแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบของขยะมูลฝอย จำนวนทั้ง ๔ ประเภท ได้แก่ ๑) ขยะมูลฝอยทั่วไป ที่ต้องนำไปกำจัดตามกระบวนการ ๒) ขยะมูลฝอยรีไซเคิล ที่สามารถนำกลับมาแปรรูปหรือสร้างรายได้ ๓) ขยะเศษอาหาร หรือขยะอินทรีย์ ที่สามารถแปรรูปเป็นปุ๋ยหมัก และ ๔) ขยะอันตรายหรือขยะพิษ ที่ต้องกำจัดตามหลักวิชาการ ซึ่งขยะจากบ้านเรือนยังคงถูกนำทิ้งรวม หรือลักลอบนำทิ้งในที่สาธารณะอยู่เสมอ จึงเป็นปัญหาสำคัญที่สำนักงานเขตพระโขนงต้องกำหนดแนวทางเพื่อการดำเนินงานเชิงรุกอย่างต่อเนื่องให้ประชาชนได้ตระหนักรู้ และเกิดความเข้าใจถึงความสำคัญของการคัดแยกประเภทขยะก่อนนำทิ้ง อาทิ การทิ้งขยะมูลฝอยทั่วไปปนรวมกับขยะอันตรายนั้น จะทำให้มูลฝอยอันตรายได้รับการจัดการอย่างไม่เหมาะสมและอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและสิ่งแวดล้อม ผลจากการสำรวจพื้นที่ตามภารกิจประจำ ที่อยู่ในความดูแลของสำนักงานเขตพระโขนงซึ่งขอบเขตของพื้นที่ในปัจจุบัน มีขนาด ๑๓.๙๙ ตารางกิโลเมตร พบว่าสัดส่วนของพื้นที่โดยประมาณ ๓ ใน ๔ ส่วน ประกอบด้วยบ้านเรือน อาคารชุดคอนโดมิเนียมหรือพาร์ตเมนต์เซอร์วิส หมู่บ้าน ซึ่งประชากรในพื้นที่ดังกล่าวดังกล่าวยังไม่มีส่วนร่วม หรือสนับสนุนในกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับภาครัฐที่ประชาสัมพันธ์ เชิญชวนหรือนำเสนอ เนื่องจากประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจและไม่ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดจากขยะมูลฝอยซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยรวม และมักไม่ให้ความร่วมมือกับกรุงเทพมหานครในการคัดแยกขยะโดยมักอ้างว่าเจ้าหน้าที่เก็บรวม จึงไม่แยกขยะ สาเหตุเนื่องจากยังไม่มี การจัดระบบการเก็บขยะแยกประเภทที่ชัดเจน ประกอบกับ การขาดแคลนเจ้าหน้าที่ เครื่องมือ เครื่องทุ่นแรง และความเชื่อมโยงสภาพของปัญหาระหว่างผู้บริหารกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบขาดการบูรณาการใน

การประสานความร่วมมือจากภาคเอกชน รวมถึงส่วนงานภายในและหน่วยงานภายนอก ซึ่งในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเขตในการพัฒนาระบบงานการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 3Rs คือ Reduce, Reuse, และ Recycle เพื่อนำขยะกลับมาใช้ใหม่ การกำจัดขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ด้วยการนำไปแปรรูปผลิตพลังงานอย่างเหมาะสม หรือจำกัดขยะของเสียอันตรายอย่างถูกวิธี ตามแนวทางกระบวนการจัดการขยะอย่างยั่งยืนของ UNEP และหลักการเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular economy)

การแก้ไขปัญหาขยะจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม ลดและคัดแยกขยะใช้ประโยชน์ที่แหล่งกำเนิด ที่เหลือจึงนำไปกำจัด โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย ก่อนนำทิ้งผ่านสื่อประชาสัมพันธ์แผ่นพับการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย หรือกิจกรรมนิทรรศการ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน สถานประกอบการ ได้รับความรู้ความเข้าใจ และมีการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นการรณรงค์เชิงรุกเพื่อให้สามารถเข้าถึงประชาชนในระดับพื้นที่ และเกิดการขับเคลื่อนการบริหารจัดการมูลฝอยแต่ละประเภทของกรุงเทพมหานครให้สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบ มีความเหมาะสมกับการให้บริการแยกเก็บมูลฝอยของสำนักงานเขต รวมทั้ง จะเป็นกระบวนการสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการลดและแยกมูลฝอยอย่างยั่งยืน ภายใต้การจัดให้มีระบบการแยกเก็บมูลฝอยแต่ละประเภทอย่างชัดเจนและต่อเนื่องของกรุงเทพมหานคร และสอดคล้องกับนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร “ผลักดันหัวใจ แก้ไขทันที” นโยบายที่ ๔ ดูแลคุณภาพชีวิตประชาชน สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศน์ ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาและเสนอแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชนทุกภาคส่วนที่อยู่ในพื้นที่เขตพระโขนงเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการในการแก้ไขปัญหาโดยมุ่งสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีระเบียบวินัยและมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ร่วมแรงร่วมใจกันในการดูแลรักษาความสะอาดและการพัฒนาสภาวะแวดล้อมตามแนวทาง “พัฒนาการจัดการปัญหาขยะโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเขตพระโขนง”

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนเกิดเป็นภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมคิดร่วมบริหารจัดการปัญหาขยะมูลฝอยด้วยการคัดแยกขยะใช้ประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน

๓.๒ เพื่อสร้างความร่วมมือของส่วนราชการภายในหน่วยงานในรูปแบบของทีมงานจัดทำ โครงการ / กิจกรรม เชิงบูรณาการด้านการลดปริมาณมูลฝอยภายในหน่วยงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาสภาพสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนเขตพระโขนง

๔. เป้าหมาย

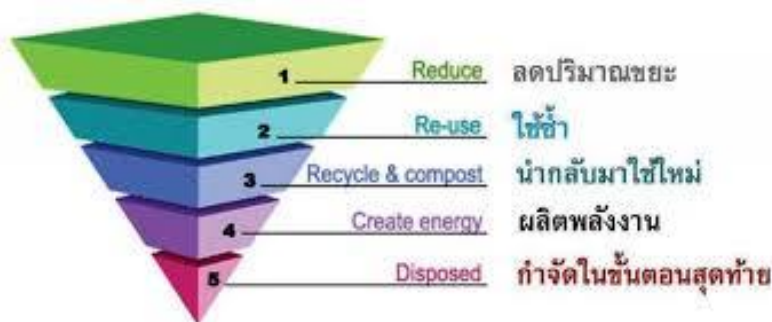
๔.๑ ปรับปรุงระบบและวิธีการจัดเก็บขยะมูลฝอยแยกประเภทให้ครอบคลุมทุกเส้นทางเก็บขนมูลฝอย (Route map) โดยสื่อสารให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง

๔.๒ สร้างเครือข่ายความร่วมมือประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการลดและคัดแยกประเภทขยะจากแหล่งกำเนิด โดยการสื่อสาร สร้างการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

๕.แนวคิด / หลักการที่ใช้ในการศึกษา

๕.๑ การจัดการขยะอย่างบูรณาการ

United States Environmental Protection Agency (USEPA) (๒๐๑๑) ได้เสนอแนวคิดการจัดการขยะโดยคำนึงถึงศักยภาพการหมุนเวียนใช้ประโยชน์ใหม่ ๔ ลำดับขั้น ได้แก่ ลำดับแรกเป็นการลดการเกิดมูลฝอยหรือการลดของเสียด้วยการนำมาใช้ซ้ำบรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ และการนำขยะอินทรีย์มาใช้ประโยชน์ด้วยการทำปุ๋ยหมักในบ้าน (Source Reduction and Reuse) ลำดับที่สอง การนำกลับมาใช้ใหม่ด้วยการนำเข้าระบบแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ รวมถึงการแปรรูปขยะอินทรีย์ทำปุ๋ยหมักในโรงงานกำจัดขยะ (Recycling and Composting) ลำดับที่สาม การนำขยะไปแปรรูปโดยการเผาและนำพลังงานกลับมาใช้ผลิตกระแสไฟฟ้า (Recovery) และลำดับสุดท้ายการบำบัดและกำจัดขยะมูลฝอย (Treatment and Disposal) หลังจากนั้นเพิ่มบริบทการจัดการมูลฝอยโดยเน้นการลดการผลิตมูลฝอยด้วยการเพิ่มการใช้ซ้ำ การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลดการใช้โฟม ลดการใช้ถุงพลาสติก ดังภาพที่ ๑

ภาพที่ ๑ ลำดับขั้นการจัดการมูลฝอยแบบบูรณาการ

ที่มา : USEPA (๒๐๑๑)

๕.๒ นโยบายและแผนการจัดการขยะ

รัฐบาลประกาศให้การจัดการขยะเป็นวาระแห่งชาติเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๗ โดยให้ทุกภาคส่วนดำเนินการตาม Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของประเทศ โดยดำเนินการ ๔ ด้านได้แก่ ๑) กำจัดขยะเก่าให้หมด ๒) สร้างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นใหม่ที่เหมาะสม เน้นการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง ๓) วางระเบียบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ และกำหนดรูปแบบเทคโนโลยีทางเลือกสำหรับการกำจัดขยะมูลฝอย และ ๔) สร้างวินัยของคนในชาติมุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืน (กรมควบคุมมลพิษ, ๒๕๕๗) โดยมีแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๖๔ กำหนดกรอบการจัดการขยะมูลฝอยอย่างบูรณาการด้วยหลักการ ๓Rs (Reduce, Reuse, Recycle) เพื่อให้เกิดการใช้น้อย การใช้ซ้ำ และการนำกลับมาใช้ใหม่ของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ณ แหล่งกำเนิด ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนในจัดการขยะมูลฝอย การบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างจิตสำนึกให้เยาวชนและประชาชนให้เกิดวินัยลดการบริโภคที่ฟุ่มเฟือย เพื่อลดการเกิดขยะและของเสียอันตราย ณ แหล่งกำเนิด สนับสนุนการผลิตและการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้มีการใช้ซ้ำ การคัดแยกและนำขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายมาใช้ประโยชน์ใหม่ให้มากที่สุดก่อนการกำจัดในขั้นสุดท้าย ส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (Recycling) รวมถึงการสร้างแรงจูงใจให้ครัวเรือน สถานศึกษา สถานประกอบการ และภาคบริการ ทั้งในชุมชนและ

สถานที่ท่องเที่ยวคัดแยกและลดปริมาณขยะ (กรมควบคุมมลพิษ, ๒๕๕๙) โดยในปี ๒๕๕๙-๒๕๖๐ มีแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ” ตามแนว “ประชารัฐ” พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๐ เป็นแนวทาง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งกรุงเทพมหานครในการปฏิบัติการขับเคลื่อน

แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔ กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ร่วมกันจัดการขยะให้ถูกทาง เสริมสร้างคุณภาพชีวิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพียบพร้อมความสะอาด คนในชาติมีความสุข” มีเป้าประสงค์ปริมาณขยะมูลฝอยที่เข้าสู่ระบบกำจัดที่ปลายทางลดลง ร้อยละ ๕ โดยส่งเสริมทุกภาคส่วนลดและคัดแยกขยะและการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามหลัก ๓Rs และหลักการประชารัฐที่คำนึงถึงหลักความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทางสังคม (Participatory Principle) (กรมการปกครองท้องถิ่น และกรมควบคุมมลพิษ, ๒๕๕๙)

๕.๓ ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย

๕.๓.๑ ความหมายของขยะมูลฝอย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับ พ.ศ.๒๕๒๕ ให้ความหมายของคำว่ามูลฝอย หมายถึง เศษสิ่งของที่ทิ้งแล้ว หยากเยื่อ และขยะ หมายถึง หยากเยื่อ มูลฝอย

พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕ ให้คำจำกัดความของคำว่า มูลฝอยไว้ดังนี้ มูลฝอย (Waste) หมายความว่า เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติกที่ใส่อาหาร เศษมูลสัตว์ หรือซากสัตว์รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น รวมความแล้ว ขยะมูลฝอย หมายถึง สิ่งเหลือใช้หรือสิ่งปฏิกูลที่อยู่ในรูปของแข็ง ซึ่งเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ และสัตว์ทั้งจากบริโภค การผลิต ซึ่งเสื่อมสภาพจนใช้การไม่ได้ หรือไม่ต้องการใช้แล้วบางชนิดเป็นของแข็งหรือกากของเสีย (Solid Waste) มีผลเสียต่อสุขภาพทางกาย และจิตใจเนื่องจากความสกปรก เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค ทำให้เกิดมลพิษและทัศนียภาพ

๕.๓.๒ ประเภทของขยะ ที่ทิ้งกันอยู่ทั่วไปมี ๔ ประเภท ได้แก่

๑) ขยะย่อยสลายได้ หรือขยะอินทรีย์ หรือขยะเปียก ได้แก่ พืชผัก ผลไม้ หรือซากสัตว์ที่เหลือจากการรับประทานหรือประกอบอาหาร หรือการค้าขาย สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น ทำปุ๋ยหมัก เป็นอาหารสัตว์ หรือทำน้ำหมักชีวภาพ จากการศึกษาแยกองค์ประกอบของขยะที่กรุงเทพมหานครจัดเก็บได้ คิดเป็นร้อยละ ๔๖ ของขยะมูลฝอยทั้งหมด

๒) ขยะรีไซเคิล คือ ขยะที่สามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ได้ หรือขยะที่สามารถนำไปขายได้ เช่น แก้ว กระดาษ พลาสติก โลหะ/อลูมิเนียม จากการศึกษาแยกองค์ประกอบของขยะที่กรุงเทพมหานครจัดเก็บได้จากการศึกษาแยกองค์ประกอบของขยะที่กรุงเทพมหานครจัดเก็บได้ คิดเป็นร้อยละ ๔๒ ของขยะมูลฝอยทั้งหมด

๓) ขยะทั่วไป คือ ขยะมูลฝอยที่ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ ย่อยสลายยาก และไม่คุ้มค่าในการนำไปรีไซเคิล เช่น ซองบะหมี่สำเร็จรูป เปลือกลูกอม ถุงพลาสติก โฟม ขยะเหล่านี้ต้องนำไปกำจัดตามหลักวิชาการเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการศึกษาแยกองค์ประกอบของขยะที่กรุงเทพมหานครจัดเก็บได้ มีประมาณ ๙% ของขยะมูลฝอยทั้งหมด

๔) ขยะพิษ หรือขยะอันตราย เป็นขยะที่เกี่ยวข้องสารเคมีต้องเก็บ รวบรวม แล้วนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี เช่น กระจก ยารักษาโรค หลอดไฟ ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ สารเคมีต่างๆ มีอยู่ประมาณ ๓% ของปริมาณขยะมูลฝอยทั้งหมด

๕.๓.๓ แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอย

- ๑) ขยะมูลฝอยที่อยู่อาศัย เช่น ชุมชน หมู่บ้าน อาคารชุดพักอาศัย
- ๒) ขยะมูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรม
- ๓) ขยะมูลฝอยจากภาคการเกษตร
- ๔) ขยะมูลฝอยจากสถานประกอบการ เช่น ภัตตาคาร โรงแรม โรงพยาบาล
- ๕) ขยะมูลฝอยจากแหล่งอื่นๆ เช่น ในสวนสาธารณะ คนสัญจรทั่วไป

๕.๓.๔ กระบวนการจัดการขยะมูลฝอย

กรุงเทพมหานคร ได้กำหนดแนวทางการจัดการขยะมูลฝอย ไว้ดังนี้

๑) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดและคัดแยกปริมาณ ขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด หรือจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง โดยมอบภารกิจนี้ให้สำนักงานเขตทั้ง ๕๐ เขต ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ของตน ตั้งแต่ต้นทาง เพื่อสร้างวินัยให้กับคนในชาติ ลดปริมาณมูลฝอยที่จะต้องเก็บขนไปกำจัด ลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และประหยัดงบประมาณในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยใช้แนวคิดตามหลัก ๓Rs ได้แก่

Reduce (ใช้น้อยหรือลดการใช้) คือการลดการใช้สิ่งของรู้จักใช้อย่างประหยัด และใช้เท่าที่จำเป็น

Reuse (ใช้ซ้ำ) คือการนำสิ่งของที่ไม่ใช้แล้วมาแปรสภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์ ความคุ้มค่าสูงสุด

Recycle (รีไซเคิลหรือการนำกลับมาใช้ใหม่) คือการนำมูลฝอยมาผ่านกระบวนการแปรรูปเพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตครั้งต่อไป เป็นการลดการใช้ทรัพยากรและ ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเก็บขนและกำจัด

๒) การสร้างเครือข่ายภาคประชาชน ภาคเอกชน เพื่อสร้างทีมงานในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของพื้นที่ ทั้งรูปแบบการให้ความรู้ การประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมร่วมกัน แบบบูรณาการของภาคีเครือข่ายในพื้นที่เขตพระโขนง

๓) การกำหนดพื้นที่เป้าหมายและบริหารจัดการพื้นที่ที่เหมาะสมเป็นแหล่งส่งเสริมการเรียนรู้ในพื้นที่เขต เช่น ศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบการจัดการปัญหาขยะแบบครบวงจร

๖. แนวทางการดำเนินการ / ระยะเวลา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

แนวทางการดำเนินการพัฒนาการจัดการปัญหาขยะโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเขตพระโขนง

๖.๑ การเตรียมการ

๖.๑.๑ ศึกษาข้อกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องพร้อมนำเสนอกรอบความคิด แนวทาง และแผนงานเสนอผู้บริหารสำนักงานเขต เพื่อให้ความเห็นชอบในหลักการวิธีที่ดำเนินการ และมีคำสั่งมอบหมายหน้าที่ทุกฝ่าย เพื่อบูรณาการ

๖.๑.๒ จัดทำร่างคำสั่งคณะทำงานโดยมีผู้อำนวยการเขตเป็นประธานที่ปรึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต ๒ ท่าน เป็นที่ปรึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตที่กำกับดูแลฝ่ายรักษาความสะอาดและ

สวนสาธารณะ ประธานอำนวยการคณะกรรมการ หัวหน้าฝ่ายทุกฝ่ายคณะกรรมการ หัวหน้าฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะเป็นเลขานุการ เจ้าหน้าที่ ๒ คน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ หัวหน้าฝ่ายรักษาฯ เป็นหัวหน้าคณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ ๑๐ ฝ่าย ๆ ละ ๒ คนเป็นคณะกรรมการ โดยเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโครงการฝ่ายรักษาฯ เป็นเลขานุการ โดยมีผู้ช่วยเลขานุการ ๒ คน จากฝ่ายสิ่งแวดล้อม ๑ คน และฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ๑ คน เพื่อสร้างความร่วมมือของส่วนราชการภายในหน่วยงานในรูปแบบของทีมงานร่วมทำงานเชิงบูรณาการด้านการลดปริมาณมูลฝอยภายในหน่วยงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๖.๑.๓ จัดประชุมคณะกรรมการ เจ้าหน้าที่บุคลากรเพื่อสร้างความเข้าใจ ตามแนวทางที่ปรับเปลี่ยนกระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย ร่วมกำหนดแผนงานและแนวทางการดำเนินการ โดยการจัดระบบการจัดการขยะแยกประเภท หาลายทางของขยะแต่ละประเภท และมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ

๖.๑.๔ คณะทำงานฯ ร่วมกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะดำเนินการโดยกำหนดแนวทางวิธีการจัดการ ณ ปลายทางขยะแยกประเภท เช่น โรงงานรีไซเคิลในพื้นที่ การบริจาคเป็นสิ่งของเหลือใช้ (ขยะชิ้นใหญ่) การแปรรูปขยะเพื่อใช้ประโยชน์ เป็นต้น และมอบหมายคณะทำงานผู้เกี่ยวข้องจากฝ่ายต่าง ๆ ประสานกลุ่มเป้าหมายภาคีเครือข่าย ภาคเอกชน หน่วยงานภายนอกเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการคัดแยกขยะ

๖.๒ การปฏิบัติ

๖.๒.๑ กำหนดรูปแบบของกิจกรรม ประชุมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง กำหนดแนวทางการจัดเก็บขยะแยกประเภทให้ชัดเจน ได้แก่ขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย ขยะทั่วไป ขยะชิ้นใหญ่ ขยะกิ่งไม้ ขยะเศษผักผลไม้ กำหนดจุดพักขยะแต่ละประเภทในพื้นที่ว่างของทางราชการหรือขอใช้จากภาคเอกชน และกำหนดเส้นทางการนำไปใช้ประโยชน์หรือกำจัดอย่างถูกหลักวิชาการ ตามประเภทขยะ ดังนี้

๑) ขยะรีไซเคิล กำหนดวันเก็บทุกวันอาทิตย์ ๒ และ ๔ ของเดือน จัดรถเฉพาะและเจ้าหน้าที่จัดเก็บ โดยเก็บจากบ้านเรือนโดยตรง หรือจากจุดพักขยะรีไซเคิลชุมชน หมู่บ้าน สถานศึกษา สถานประกอบการนำส่งจุดพักขยะรีไซเคิลสำนักงานเขต เจ้าหน้าที่แยกประเภท รวบรวมส่งขายร้านรับซื้อของเก่าเพื่อส่งต่อโรงงานแปรรูปวัสดุรีไซเคิลเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือบางประเภทที่ร้านรับซื้อของเก่าไม่ซื้อติดต่อส่งโดยตรงโรงงานแปรรูปใช้ประโยชน์ เช่นกล่องเครื่องดื่มส่งบริษัทเตตต้าแพค ฤกษ์พลาสติกชนิดอ่อนส่งโครงการ “วน”

๒) ขยะอันตราย กำหนดวันเก็บทุกวันอาทิตย์ที่ ๓ ของเดือน จัดรถเฉพาะและเจ้าหน้าที่จัดเก็บ โดยเก็บจากบ้านเรือนโดยตรง หรือจากจุดพักขยะรีไซเคิลชุมชน หมู่บ้าน สถานศึกษา สถานประกอบการ นำส่งจุดพักขยะอันตรายของเขต แยกเก็บเป็นประเภท เมื่อได้ปริมาณมาก นำส่งส่วนที่รีไซเคิลไม่ได้ไปยังโรงงานกำจัดขยะอันตรายที่ศูนย์กำจัดมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร และส่วนที่รีไซเคิลนำส่งร้านรับซื้อของเก่าเพื่อแยกชิ้นส่วนและกำจัดวัสดุมีพิษอย่างถูกวิธีและส่งโรงงานแปรรูปวัสดุรีไซเคิลเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่

๓) ขยะชิ้นใหญ่ กำหนดวันเก็บ ๑ ครั้ง/เส้นทาง/เดือน ซึ่งหากมีสำนักงานเขตมีมากกว่า ๓๐ เส้นทาง จะต้องจัดเก็บ ๒ เส้นทางในบางวัน จัดรถเฉพาะและเจ้าหน้าที่จัดเก็บ โดยเก็บจากบ้านเรือนโดยตรง หรือจากจุดพักขยะรีไซเคิลชุมชน หมู่บ้าน สถานศึกษา สถานประกอบการ นำส่งจุดพักขยะชิ้นใหญ่ของสำนักงานเขต ที่จุดพักซ่อมแซมบริจาคหรือมอบให้ผู้มีรายได้น้อย ส่วนที่ซ่อมไม่ได้แยก

ขึ้นส่วนที่เป็นขยะรีไซเคิลส่งจุดพักขยะรีไซเคิลสำนักงานเขต ส่วนที่รีไซเคิลไม่ได้นำไปคัดแยกขึ้นส่วนที่เผาไหม้ได้รวบรวมส่งโรงงานเตาเผามูลฝอย ส่วนที่เผาไหม้ไม่ได้ส่งสถานีย่อยมูลฝอยเพื่อนำไปกำจัดด้วยวิธีฝังกลบ

๔) ขยะใบไม้ กิ่งไม้ กำหนดวันเก็บ ๑ ครั้ง/เส้นทาง/เดือน ซึ่งหากมีสำนักงานเขตมีมากกว่า ๓๐ เส้นทาง จะต้องจัดเก็บ ๒ เส้นทางในบางวัน จัดรถเฉพาะและเจ้าหน้าที่จัดเก็บโดยเก็บจากบ้านเรือนโดยตรง หรือจากจุดพักขยะรีไซเคิลชุมชน หมู่บ้าน สถานศึกษา สถานประกอบการ นำส่งโรงงานหมักปุ๋ยอินทรีย์อ่อนนุชหรือหนองแขม หรือนำส่งจุดพักขยะกิ่งไม้สำนักงานเขต แยกใบไม้ ยอดไม้ อ่อน บดย่อยนำไปหมักปุ๋ยในกระบะหมักปุ๋ยของสำนักงานเขต กิ่งไม้ตัดเป็นท่อน ๆ ละ ๑ เมตร รวบรวมส่งขายเป็นเชื้อเพลิง ต่อไม้ ไม้เนื้อแข็งนำไปประดับสวนหรือทำเฟอร์นิเจอร์ หรือนำเข้าเตาเผาถ่านไร้ควัน

๕) ขยะเศษผัก ผลไม้ กำหนดวันเก็บ ๑ ครั้ง/เส้นทาง/วัน โดยเลือกเก็บสถานประกอบการ ที่มีขยะเศษผักผลไม้มาก ๆ เช่นตลาด ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต จัดรถเฉพาะและเจ้าหน้าที่จัดเก็บ นำส่งโรงงานหมักปุ๋ยอินทรีย์อ่อนนุชหรือหนองแขม หรือนำส่งจุดหมักปุ๋ยในกระบะหมักปุ๋ยของสำนักงานเขต ผสมกับใบไม้ กิ่งไม้ที่บดย่อย

๖) ขยะก่อสร้าง เป็นขยะที่เหลือจากการทุบอาคารบ้านเรือนและต่อเติมอาคารบ้านเรือน สำหรับผู้รับเหมารายย่อย ให้โทรศัพท์หรือขอรับบริการผ่านแอปพลิเคชันของสำนักงานเขต เมื่อต้องการให้สำนักงานเขตเข้าจัดเก็บขยะ หรือให้ขนมาทิ้งรวมในจุดที่สำนักงานเขตกำหนดไว้ด้วยตนเอง เจ้าหน้าที่รวบรวมไปถมที่หรือส่งโรงงานแปรรูปขยะก่อสร้างอ่อนนุช

๖.๒.๒ จัดหาสถานที่และจัดสร้างโรงเรือนพักขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย ขยะชิ้นใหญ่ และโรงเรือนพักใบไม้แห้งรอการนำไปหมักทำปุ๋ย จุดกองกิ่งไม้ จุดกองขยะก่อสร้าง จุดติดตั้งกระบะหมักปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่เขต พร้อมมอบหมายเจ้าหน้าที่ประจำ จัดประชุมทำความเข้าใจ การคัดแยก การนำไปใช้ประโยชน์ และการนำไปกำจัด

๖.๒.๓ สร้างแนวร่วมภาคประชาชน สร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของกิจกรรมจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์การบริการจัดเก็บขยะแยกประเภท หรือศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่เขต ที่สามารถติดตามความต่อเนื่องและยั่งยืนของกิจกรรม ได้แก่

๑) อินโฟกราฟฟิค เส้นทางนำขยะไปใช้ประโยชน์ และกำจัด ขยะทุกประเภท วันเวลาจัดเก็บ ในภาพรวม

๒) จัดทำภาพอินโฟกราฟฟิคการเก็บขยะแยกประเภทรายเส้นทางโดยระบุรายละเอียดกำหนดวันเวลาจัดเก็บขยะแยกประเภทให้ครบถ้วน

๓) แผ่นพับคู่มือการคัดแยกขยะ การทิ้งขยะแยกประเภท วิธีการใช้ประโยชน์ จากขยะที่แหล่งกำเนิด สร้างประโยชน์ ลดค่าใช้จ่ายของประชาชนและผู้ประกอบการ พร้อมรายละเอียดการติดต่อสำนักงานเขตในการขอรับบริการจัดเก็บขยะก่อสร้าง ขยะกิ่งไม้ หรือขยะชิ้นใหญ่ที่มีมากกว่าปกติ

๖.๒.๔ แจกจ่ายเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การบริการจัดเก็บขยะแยกประเภท และการใช้ประโยชน์จากขยะที่แหล่งกำเนิด สร้างประโยชน์ ลดค่าใช้จ่ายของประชาชนและผู้ประกอบการ พร้อมรายละเอียดการติดต่อสำนักงานเขตในการขอรับบริการจัดเก็บขยะก่อสร้าง ขยะกิ่งไม้ หรือขยะชิ้นใหญ่ที่มีมากกว่าปกติ ให้ครอบคลุมทุกครัวเรือน นำเข้าในระบบสื่อสารออนไลน์ และการสื่อสารของเครือข่ายภาครัฐเอกชนในพื้นที่ รวมถึงแจกจ่ายคณะทำงาน และเจ้าหน้าที่ของ ๑๐ ฝ่ายพร้อมประชุม

ชี้แจงในรายละเอียดเพื่อให้สามารถชี้แจงทำความเข้าใจเพิ่มเติมแก่ประชาชนที่ฝ่ายนั้น ๆ ประสานงานในการปฏิบัติราชการปกติอยู่แล้วเช่นฝ่ายพัฒนาชุมชน ติดต่อกับผู้นำและประชาชนในชุมชน ฝ่ายการศึกษา ติดต่อกับผู้บริหารสถานศึกษา ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพติดต่อกับสถานประกอบการ ฝ่ายปกครอง ติดต่อกับผู้ขอทะเบียนพาณิชย์ วัด มูลนิธิ หน่วยงานราชการ ฝ่ายเทศกิจติดต่อควบคุมดูแลผู้ค้า และประชาชนทั่วไปในการบังคับใช้กฎหมาย ฝ่ายทะเบียน ติดต่อกับผู้ติดต่อด้านทะเบียนราษฎร ฝ่ายรายได้ ติดต่อกับผู้ประกอบการ ฝ่ายโยธา ติดต่อกับประชาชนทั่วไปในการก่อสร้างต่อเติมอาคาร ฝ่ายการคลัง ติดต่อกับผู้ค้าขายผู้รับจ้างกับทุกฝ่าย

๖.๒.๕ สร้างเครือข่ายภาครัฐ เอกชน จัดการขยะและสิ่งแวดล้อม โดยคณะทำงานจาก ๑๐ ฝ่ายประสานภาคประชาชนในพื้นที่เขตให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการลดและคัดแยกประเภทขยะจากแหล่งกำเนิดร่วมกับสำนักงานเขต และขยายผลจัดการสิ่งแวดล้อมด้านอื่น ๆ เช่นน้ำเสีย อากาศ พื้นที่สีเขียว โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายเริ่มต้น ประกอบด้วย

- ๑) ชุมชน หมู่บ้าน จำนวน ๒๔ แห่ง
- ๒) ศาสนสถาน วัด มัสยิด จำนวน ๔ แห่ง
- ๓) สถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน จำนวน ๕ แห่ง
- ๔) โรงแรม จำนวน ๒ แห่ง
- ๕) ร้านอาหาร จำนวน ๒๐ แห่ง
- ๖) อาคารสำนักงานทั้งภาครัฐและเอกชน จำนวน ๕ แห่ง
- ๗) อาคารที่พักอาศัย หรือคอนโดมิเนียม จำนวน ๒๐ แห่ง
- ๘) กลุ่มจิตอาสาสาธารณะอื่นๆ จำนวน ๓ กลุ่ม

๖.๒.๖ กำหนดกิจกรรมที่ดำเนินการในการสร้างเครือข่ายภาครัฐ เอกชน จัดการขยะและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

๑) จัดประชุมผู้แทนองค์กรต่าง ๆ จากทุกกลุ่ม เพื่อแจ้งแนวทางการบริการ จัดเก็บขยะแยกประเภท แนวทางการคัดแยกขยะใช้ประโยชน์ที่แหล่งกำเนิด เพื่อเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีในภาพรวม โดยขอความร่วมมือในการสื่อสารต่อไปยังสมาชิกในชุมชน และองค์กรที่ตนสังกัด เพื่อช่วยกำกับให้เกิดการปฏิบัติและอธิบายเพิ่มเติมให้แก่สมาชิกในชุมชนและองค์กรให้มีความเข้าใจแนวทางการบริการจัดเก็บขยะแยกประเภท แนวทางการคัดแยกขยะใช้ประโยชน์ที่แหล่งกำเนิด เพื่อเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจัง

๒) มอบหมายคณะทำงานและเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ สื่อสารประชาชนผู้ประกอบการที่เข้ามาติดต่อหรือที่เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ไปติดต่อ ให้มีความเข้าใจแนวทางการบริการจัดเก็บขยะแยกประเภท แนวทางการคัดแยกขยะใช้ประโยชน์ที่แหล่งกำเนิด เพื่อเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจัง พร้อมสังเกตการณ์ปฏิบัติในระหว่างที่ลงพื้นที่เพื่อติดตามประเมินผลและแนะนำให้ความรู้เพิ่มเติม ทำต่อเนื่องจนเป็นวิถีปฏิบัติ

๓) จัดให้มีกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ร่วมกัน เช่นกิจกรรมการทำความสะอาด วัด ศาสนสถาน การร่วมทำงานในลักษณะจิตอาสาคัดแยกขยะในศูนย์คัดแยกขยะของสำนักงานเขต จิตอาสาดูแลรักษาความสะอาดในชุมชน จิตอาสาเก็บขยะริมถนน คู คลอง กิจกรรมปลูกต้นไม้ริมถนน ทางเดิน สวนหย่อมในชุมชน

๔) ปรับปรุงจุดพักขยะแยกประเภทให้เป็นศูนย์เรียนรู้การคัดแยกขยะ และการ

ใช้ประโยชน์จากขยะครบวงจร พร้อมจัดทำห้องนิทรรศการแสดงรายละเอียดการดำเนินการในแต่ละด้าน ภาพรวมการจัดการขยะ จัดให้มีที่นั่งรับฟังการบรรยายให้ความรู้ หรือทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างผู้เข้ามาศึกษากับเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์เรียนรู้

๕) ปรับปรุงจุดพักขยะให้เป็นจุดรับขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย เครื่องใช้ไฟฟ้า ขยะชิ้นใหญ่ ขยะก่อสร้าง และสินค้ามือสอง

๖) จัดกิจกรรมทอดผ้าป่าขยะรีไซเคิล โดยนำรายได้ส่วนหนึ่งจากการคัดแยก ขยะขาย ไปทำบุญ โดยเครือข่ายภาครัฐ เอกชนจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมมีส่วนร่วมกิจกรรม ๑ ครั้งต่อปี

๖.๓ การติดตามประเมินผล

๖.๓.๑ ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะประชุมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการรับ ฟังปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน และแนวทางแก้ไขปัญหา

๖.๓.๒ คณะทำงานฯ และเจ้าหน้าที่จากทุกฝ่าย สังเกตการปฏิบัติการลดและคัดแยก ขยะของผู้ที่เจ้าหน้าที่ลงไปเยี่ยม และตรวจพื้นที่ และนำมาเสนอในที่ประชุมประจำเดือนของ คณะกรรมการ

๖.๓.๓ รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนผ่านสื่อออนไลน์ และแบบสอบถามที่ส่งตรงไป ยังมือถือของผู้แทนเครือข่ายฯ และประชาชน ผู้รับบริการ ที่ได้มีการติดต่อสื่อสารกันอยู่เป็นประจำ

๖.๓.๔ นำปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่ได้จากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน คณะทำงาน เจ้าหน้าที่เขต ผู้แทนเครือข่ายฯ ประชาชน มาวิเคราะห์แยกประเด็นปัญหา และนำเข้าที่ประชุมหารือแนว ทางการแก้ไขปัญห และปรับปรุงแนวทางปฏิบัติให้ดีขึ้น เสนอผู้บริหารเขตพิจารณาอนุมัติเป็นแนวทาง ปฏิบัติใหม่และแจ้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไปได้ทราบอย่างทั่วถึง

๗.ประโยชน์จากการศึกษา

๗.๑ ประชาชนและหน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่เขตพระโขนง มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากปัญหาขยะ และเห็นความสำคัญของการคัดแยกขยะมูล ฝอยตั้งแต่ต้นทาง พร้อมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรนำทิ้งขยะจากแหล่งกำเนิด

๗.๒ เกิดการบูรณาการประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วนในพื้นที่เขตพระโขนงใน รูปแบบภาคีเครือข่ายที่มีส่วนร่วมคิด ร่วมบริหารจัดการปัญหาขยะมูลฝอยและเกิดแนวคิดวิธีการที่นำไปสู่ การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมยั่งยืน

๗.๓ ระบบการจัดการมูลฝอยของสำนักงานเขตพระโขนง มีระบบการจัดเก็บขยะแยก ประเภทที่ครอบคลุมทุกเส้นทาง เป็นไปตามมาตรฐานการจัดการขยะระดับสากล โดยส่วนราชการภายใน หน่วยงาน และภาคประชาชนมีส่วนร่วม

๗.๔ ปริมาณขยะมูลฝอยที่ต้องนำไปกำจัดของพื้นที่เขตพระโขนงลดลง และ กรุงเทพมหานคร สามารถประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะ

๘. งบประมาณ

ใช้งบประมาณตามแผนงานที่ได้รับอนุมัติเป็นค่าใช้จ่ายของโครงการ

๙.แนวทางการติดตามและประเมินผล

วัตถุประสงค์ / เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	วิธีการ / เครื่องมือติดตามผล
วัตถุประสงค์ ๑. สำนักงานเขตมีระบบการบริการจัดเก็บขยะแยกประเภท ครบคลุมทุกเส้นทาง	ผลผลิต (Output) - ร้อยละของจำนวนเส้นทางรถเก็บขนทั่วไปที่ถูกกำหนดมีระบบการจัดเก็บขยะแยกประเภท - จำนวนประเภทขยะกำหนดให้มีการจัดเก็บแยกประเภท - จำนวนครัวเรือนที่ได้รับการสื่อสารให้ทราบถึงแนวทางวิธีการแยกขยะ และทิ้งขยะแยกประเภท	วิธีการ - ประเมินจากประกาศสำนักงานเขตให้ประชาชนทิ้งขยะแยกประเภทตามวันเวลายกกำหนด - ประเมินจากการสอบถามประชาชนในการได้รับสื่อแจ้งประกาศ และสื่อแนะนำการแยกประเภทขยะและวิธีการทิ้งขยะ
๒. ความสำเร็จในการจัดตั้งเครือข่าย ภาครัฐ เอกชน จัดการขยะ และสิ่งแวดล้อม	- จำนวนองค์กรรัฐ เอกชน ที่เข้าร่วมเครือข่ายฯ ๘๐ องค์กร	- การประเมินจากจำนวนองค์กร ภาครัฐ เอกชนในพื้นที่ทั้งหมด และจำนวนองค์กรรัฐ เอกชนที่เข้าร่วมเครือข่ายทำกิจกรรม
	- จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมของ ผู้แทนองค์กรรัฐ เอกชน ในการเข้ารับการอบรม การประชุม การร่วมกิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า ๑๒ ครั้งต่อปี	- จากสถิติและรายงานปริมาณขยะมูลฝอยที่จัดเก็บได้ของเขตพระโขนง
วัตถุประสงค์ ๑. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการดูแลรักษาความสะอาดและการพัฒนา สภาวะแวดล้อมในพื้นที่เขตพระโขนง	ผลลัพธ์ (Outcome) - ร้อยละของอาคารบ้านเรือนที่มีการแยกขยะและทิ้งขยะแยกประเภท - ประเภทขยะที่ประชาชนแยกทิ้ง	วิธีการ - สอบถามเจ้าหน้าที่จัดเก็บขยะและประชาชนในพื้นที่ - การสังเกตจากการตรวจงานประจำวัน และการประเมินจากปริมาณขยะแยกประเภทที่จัดเก็บได้ในแต่ละเส้นทาง

วัตถุประสงค์ / เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	วิธีการ / เครื่องมือติดตามผล
๑. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลรักษาความสะอาดและการพัฒนาสภาวะแวดล้อมในพื้นที่เขตพระโขนง	- ร้อยละ ๘๐ ของสมาชิกเครือข่ายเข้าร่วมกิจกรรมตามที่กำหนด	- จัดตั้งเครือข่ายในแต่ละกลุ่มเป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนภารกิจให้เกิดความต่อเนื่อง
๒. เพื่อให้พื้นที่เขตพระโขนงมีความสะอาดและสิ่งแวดล้อมดี	- ร้อยละ ๘๐ ของสมาชิกแต่ละเครือข่ายมีความพึงพอใจการร่วมจัดทำโครงการในระดับมาก	- ออกแบบสำรวจความพึงพอใจสมาชิกแต่ละเครือข่ายฯ
๓. เพื่อลดปริมาณมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดโดยคัดแยกนำกลับไปใช้ประโยชน์	- ลดปริมาณขยะมูลฝอยลงได้ร้อยละ ๕ ของปีฐาน (พ.ศ.๒๕๖๐)	- จากสถิติและรายงานปริมาณขยะมูลฝอยที่จัดเก็บได้ของเขตพระโขนง

๑๐. ข้อเสนอแนะ

๑๐.๑ ผู้บริหารกรุงเทพมหานครกำหนด เป็นนโยบายให้สำนักงานเขตดำเนินการ โดยการ จัดสรร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ และอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้ การดำเนินงานมีความต่อเนื่อง โดยมุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายและประชาชนทั่วไปให้ตระหนักถึง การรักษาความสะอาดและพัฒนาสภาวะแวดล้อมพื้นที่ด้วยการ “ดำรงชีวิตแบบเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม”

๑๐.๒ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกประเภทขยะก่อน นำทิ้ง ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายได้

๑๐.๓ สร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของกรุงเทพมหานคร โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างจริงจังอย่างต่อเนื่อง ตามแนวทางที่ประกาศแก่ประชาชน โดยเฉพาะพนักงานและ เจ้าหน้าที่เก็บขยะต้องมีความเข้าใจและปฏิบัติตามแนวทางและประกาศที่กำหนด

๑๐.๔ กรุงเทพมหานครควรกำหนดนโยบายด้านการจัดการมูลฝอยในภาพรวม ๕๐ เขต ในการจัดเก็บขยะมูลฝอยแยกประเภทให้ชัดเจน เช่นขยะอันตราย ขยะชิ้นใหญ่ ขยะกิ่งไม้ เก็บทุกเดือน ๆ ละ ๑ ครั้ง ส่วนวันเวลา วัสดุอุปกรณ์ ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของสำนักงานเขต

๑๐.๕ กำหนดนโยบายเพื่อรองรับการจัดการขยะอินทรีย์ (ขยะเศษอาหาร) ให้สถานประกอบการขนาดกลางและขนาดใหญ่ สามารถแยกทิ้งและมีผู้รับช่วงนำไปแปรรูปใช้ประโยชน์ในรูปแบบ ของอาหารสัตว์ หรือผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์ เนื่องจากปริมาณขยะอินทรีย์มีแนวโน้มมีปริมาณสูงขึ้นตาม จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น

๑๐.๖ กรุงเทพมหานครกำหนดมาตรการสร้างแรงจูงใจ หรือมาตรการทางกฎหมายเพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพ ในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่ไม่แยกประเภทจากแหล่งกำเนิด หรือพบการฝ่าฝืนการ ลักลอบทิ้งขยะมูลฝอยในพื้นที่สาธารณะ

๑๐.๗ กรุงเทพมหานครเน้นย้ำการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้กับประชาชนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำทิ้ง ด้วยวิธีการที่ถูกต้องตามแนวทางที่กรุงเทพมหานครกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจนและมีความเสมอภาค

๑๐.๘ มอบหมายอำนาจหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน สามารถบังคับใช้กฎหมายกับผู้ฝ่าฝืน โดยไม่ตระหนักถึงผลกระทบกับสังคมและสิ่งแวดล้อม อาทิ การนำขยะลักลอบทิ้งในที่สาธารณะ การทิ้งรวมขยะมูลฝอยโดยไม่แยกประเภทตามสถานที่ วัน เวลาที่ระบุให้สามารถนำทิ้งขยะได้ เป็นต้น

อ้างอิง

กรมการปกครองท้องถิ่น และกรมควบคุมมลพิษ. ๒๕๕๙. แผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ”. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมควบคุมมลพิษ. ๒๕๕๗. Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของประเทศ.

กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมควบคุมมลพิษ. ๒๕๕๙. แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔.

กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร. ๒๕๕๖. แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร พ.ศ.

๒๕๕๖-๒๕๗๕. กรุงเทพมหานคร: สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร.

USEPA. ๒๐๑๑. Municipal Solid Waste in the United States: Facts and Figures for ๒๐๑๑.

Washington D.C. Online available on https://archive.epa.gov/epawaste/nonh/municipal/web/pdf/mswcharacterization_fnl_๐๖๐๗๑๓_๒_rpt.pdf

ภาคผนวก

ภาคผนวก ๑ ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสำนักงานเขตพระโขนง

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของการพัฒนาการจัดการปัญหาขยะโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเขตพระโขนงตามหลักของ SWOT ทั้งสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงานพบประเด็น ดังนี้

ปัจจัยภายใน (Internal Factors)

จุดแข็ง (Strength = S)	จุดอ่อน (Weakness=W)
๑. บุคลากรของฝ่ายรักษาความสะอาดฯ มีความรู้ความสามารถในการเป็นวิทยากรและ เป็นผู้นำจัดกิจกรรมของเครือข่ายได้อย่างดี ๒. สามารถสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และกำลังเจ้าหน้าที่ในการจัดกิจกรรมของเครือข่ายได้ ๓. มีแผนปฏิบัติ (Action Plan) สำหรับจัดกิจกรรมของเครือข่ายอย่างชัดเจน ๔. หน่วยงานมีความน่าเชื่อถือ ในฐานะเป็นองค์กรภาครัฐ	๑. งบประมาณด้านการรักษาความสะอาดและพัฒนาสภาวะแวดล้อมในพื้นที่เขตพระโขนงมีจำกัด ๒. รถยนต์ส่วนกลางสำหรับการเดินทางของเจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอ ๓. ขาดบุคลากรที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ทดแทนผู้ที่ไปทำหน้าที่เป็นวิทยากร ๔. การติดตามและประเมินผลในด้านต่าง ๆ ยังขาดความต่อเนื่อง

ปัจจัยภายนอก (External factors)

โอกาส (Opportunities =O)	ข้อจำกัด (Threats=T)
๑. ประชาชนเริ่มได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมแล้ว จึงต้องการเข้ามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ๒. ประชาชนตื่นตัวเรื่อง จิตอาสาสาธารณะมากขึ้นตามกระแสสังคม ๓. รัฐบาลให้ความสำคัญในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดแผนดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ ดำเนินการให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ๔. ภาคเอกชน มีการกำหนดนโยบายขององค์กรในการทำกิจกรรม (CSR) ไว้เป็นแผน	๑. ประชากรเพิ่มขึ้นเนื่องจากการขยายตัวด้านที่อยู่อาศัย และความเจริญด้านธุรกิจต่างๆ ส่งผลให้ปริมาณขยะมูลฝอยมีปริมาณเพิ่มขึ้นตามด้วย ๒. ประชากรแฝงในพื้นที่ไม่ให้ความสำคัญเนื่องจากไม่ใช่เจ้าของ ๓. ปัญหาการจราจรมีผลต่อการปฏิบัติงาน ๔. การชะลอตัวของสภาพปัญหาเศรษฐกิจและภัยจากโรคระบาด

ภาคผนวก ๒ รายละเอียดแสดงระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

รายละเอียด	ปีงบประมาณที่ดำเนินการ											
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
จัดทำโครงการและเสนอ ขออนุมัติงบประมาณ	■											
กำหนดรูปแบบแผนพับ และรูปแบบ กิจกรรม ตลาดนัดสินค้ามือสอง การจัดกิจกรรมอบรม ให้ ความรู้และนิทรรศการ	■											
แต่งตั้งคณะทำงาน และ ประสานงานเชิญชวน กลุ่มเป้าหมายหน่วยงาน ภายนอก ภาคเอกชน	■											
จัดทำแผนพับการคัด แยกมูลฝอยและจัดซื้อ วัสดุอุปกรณ์ในการ ดำเนินงาน		■	■									
จัดประชุมคณะทำงาน แต่งตั้งมอบหมายหน้าที่ เพื่อคัดเลือกชุมชน เป้าหมาย		■										
ลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์ใน พื้นที่ชุมชนและ กลุ่มเป้าหมาย				■	■	■						
จัดกิจกรรมในชุมชน				■	■	■						
ติดตาม ตรวจสอบ สภาพปัญหาและ อุปสรรค				■	■	■						
ประเมินผลการดำเนิน โครงการ							■					
รายงานผลโครงการต่อ ผู้บริหาร							■					